

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 527/2020-20

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. decembra 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľky obchodnej spoločnosti PAICEK LEGAL s. r. o., Panská 17, Bratislava, IČO 36 834 904, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Martin Paiček, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 30 Cb 31/2013 z 8. marca 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti PAICEK LEGAL s. r. o. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia sťažovateľky

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. mája 2019 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľky obchodnej spoločnosti PAICEK LEGAL s. r. o., Panská 17, Bratislava, IČO 36 834 904 (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci

namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 30 Cb 31/2013 z 8. marca 2019 (ďalej aj „napadnuté uznesenie okresného súdu“).

2. Ústavná sťažnosť bola v súlade s čl. X bodom 5 písm. c) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 v znení dodatku č. 1 schváleného 16. októbra 2019 prerozdelená náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov a pridelená 17. októbra 2019 sudcovi spravodajcovi Rastislavovi Kaššákovi a v zmysle čl. II bodov 3 a 5 Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 v znení dodatku č. 1 z 27. mája 2020 a dodatku č. 2 z 1. októbra 2020 bola predbežne prejednaná v prvom senáte ústavného súdu v zložení Jana Baricová (predsedníčka senátu) a sudcovia Rastislav Kaššák a Miloš Maďar.

3. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka vystupuje v konaní pred okresným súdom vedenom pod sp. zn. 30 Cb 31/2013 ako právna zástupkyňa žalobcu – [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca“). Predmetom konania je uplatňovaný nárok žalobcu proti žalovanému – [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaný“), o poskytnutie primeraného zadosťučinenia a vydanie bezdôvodného obohatenia. Do elektronickej schránky sťažovateľky bolo 25. marca 2019 doručené napadnuté uznesenie, ktorým okresný súd sťažovateľke ako právnej zástupkyňi žalobcu uložil poriadkovú pokutu v sume 500 €.

4. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti zároveň uviedla závery, ktorými okresný súd zdôvodnil výšku uloženej poriadkovej pokuty v napadnutom uznesení. Z nich vyplýva, že pojednávanie vo veci samej uskutočnené 23. októbra 2018 bolo odročené na 12. marec 2019 z dôvodu predloženia značného množstva dôkazov sporovými stranami, s ktorými okresný súd nemal možnosť sa oboznámiť. Sťažovateľka 23. novembra 2018 a následne aj 5. decembra 2018 okresnému súdu doručila žiadosti o predĺženie sudcovskej lehoty

na podanie vyjadrenia, a to z dôvodu rozsiahlosti vyjadrení doručených žalovaným s tým, že vyjadrenie predloží v termíne do 31. decembra 2018. V uvedenom termíne sa však sťažovateľka k podaniam žalovaného nevyjadrila. Vyjadrenie okresnému súdu sťažovateľka doručila 6. marca 2019 o 22.07 h, teda päť dní pred nariadeným termínom pojednávania vo veci samej 12. marca 2019. Doručené vyjadrenie sťažovateľky pozostávalo z 25 strán a pripojené prílohy obsahovali 150 strán. Okresný súd udelenie poriadkovej pokuty sťažovateľke vo výške 500 € zdôvodnil tým, že vzhľadom na rozsah doručeného vyjadrenia zo strany sťažovateľky – 175 strán a čas jeho doručenia – len päť dní pred nariadeným pojednávaním, pričom uvedené obdobie zahŕňalo aj víkend, bolo toto obdobie piatich dní neadekvátne krátke pre riadne naštudovanie týchto podkladov ako pre okresný súd, tak aj pre druhú sporovú stranu. Zároveň zdôraznil, že to bola práve sťažovateľka, ktorá požiadala o predĺženie sudcovskej lehoty na podanie vyjadrenia a napriek tomu vyjadrenie doručila tesne pred konaním nariadeného pojednávania. Na základe toho dospel okresný súd k záveru, že sťažovateľka takýmto postupom sťažila jeho postup v predmetnej veci.

5. Porušenie namietaného práva podľa ústavy sťažovateľka odôvodňuje tým, že okresný súd ju podľa jej názoru potrestal za uplatňovanie jej práv, ktoré si uplatňovala zákonom predpokladaným spôsobom. Poukázala pritom na ustanovenie § 154 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), podľa ktorého je možné prostriedky procesnej obrany uplatniť najneskôr do vyhlásenia uznesenia, ktorým sa končí dokazovanie. K tomu dodala, že žiadne z ustanovení Civilného sporového poriadku účastníkovi konania nezakazuje uplatňovať prostriedky procesného útoku a procesnej obrany kedykoľvek počas celého súdneho konania, a to až do vyhlásenia uznesenia, ktorým sa konanie končí. Poukázala tiež na prechodné ustanovenie Civilného sporového poriadku, konkrétne na jeho § 470. Z jeho znenia, aj s poukazom na znenie § 153 CSP o sudcovskej koncentrácii konania vyvodila, že keďže konanie v predmetnej veci začalo pred účinnosťou Civilného sporového poriadku, ak sťažovateľka uplatnila prostriedky procesného útoku a procesnej obrany najneskôr do vyhlásenia uznesenia, ktorým sa dokazovanie končí, tak ich uplatnila včas.

6. Podľa sťažovateľky preto okresný súd nebol oprávnený obmedzovať uvedené právo sťažovateľky sudcovskou lehotou a sťažovateľka mohla kedykoľvek až do vyhlásenia

uznesenia, ktorým sa konanie končí, toto svoje oprávnenie využiť. V závere poukázala na to, že vyjadrenie sťažovateľky bolo v predmetnej veci okresnému súdu a protistrane doručené v lehote piatich dní pred konaním nariadeného pojednávania vo veci, teda v lehote, ktorá je aj zákonom pre procesné úkony súdu považovaná za minimálne prípustnú lehotu.

7. Na záver sťažovateľka dodala, že uplatňovaním práv v lehotách predpokladaných zákonom nemohlo dôjsť k porušeniu žiadnych povinností sťažovateľky ani k sťaženiu postupu konania okresného súdu. Podľa sťažovateľky za uvedené nemôže byť sankcionovaná pokutou, jedinou možnou sankciou by bol v danej veci len neúspech v konaní, ak by zo strany sťažovateľky nedošlo k predloženiu dôkazov v konaní.

8. Vzhľadom na uvedené sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie vo veci samej nálezom takto rozhodol:

„1. Sťažnosti sa vyhovuje.

2. Základné právo Sťažovateľa na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky bolo postupom a uznesením Okresného súdu Bratislava I, sp. zn. 30Cb/31/2013, ECLI:SK:OSBAI:2019:1113204154.12, zo dňa 08. 03. 2019, porušené.

3. Uznesenie Okresného súdu Bratislava I, sp. zn. 30Cb/31/2013, ECLI:SK:OSBAI:2019:1113204154.12, zo dňa 08. 03. 2019 zrušuje a vec vracia Okresnému súdu Bratislava I na ďalšie konanie.“

II.

Právomoc ústavného súdu a relevantná právna úprava

9. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

10. V zmysle čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

12. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

12.1 Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania, a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc, b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovel žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37, c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom, d) ktorý je neprípustný, e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou, f) ktorý je podaný oneskorene, g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

13. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

14. Podstata ústavnej sťažnosti sťažovateľky spočíva v namietanom porušení jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením

okresného súdu. K porušeniu ňou označeného základného práva malo dôjsť v dôsledku toho, že okresný súd ju mal podľa jej názoru sankcionovať udelením poriadkovej pokuty vo výške 500 € za uplatňovanie jej práv, ktoré si uplatňovala zákonom predpokladaným spôsobom. K tomu tiež uviedla, že ak uplatnila prostriedky procesného útoku a procesnej obrany najneskôr do vyhlásenia uznesenia, ktorým sa dokazovanie končí, tak ich uplatnila včas. Poukázala na to, že jej vyjadrenie k podaniam žalovaného bolo okresnému súdu a protistrane doručené v lehote piatich dní pred konaním nariadeného pojednávania vo veci, teda v lehote, ktorá je aj zákonom pre procesné úkony súdu považovaná za minimálnu prípustnú lehotu, preto nebol žiaden dôvod na udelenie sankcie zo strany okresného súdu.

15. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať o sťažnostiach fyzických osôb a právnických osôb podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, ktorými namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, je kvalifikovaná princípom subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o namietaných zásahoch rozhoduje len v prípade, že je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, že účinky výkonu tejto právomoci všeobecnými súdmi nie sú zlučiteľné so súvisiacou ústavnou úpravou alebo úpravou v príslušnej medzinárodnej zmluve. Zmyslom a účelom princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií (m. m. III. ÚS 348/2018).

16. Z už citovaného § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti je posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu možno o zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci (súdu) nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci (súdu) a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú

sťažnosť možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 449/2020).

17. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (II. ÚS 35/2020).

18. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola práva, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

18.1 Ústavou zaručené základné právo na súdnu ochranu vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy neznamena právo na úspech v konaní... Z toho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok. Obsahom citovaného práva teda nie je právo sťažovateľky na to, aby všeobecný súd prevzal jej tvrdenia a názory a vec vždy rozhodol v zmysle jej návrhu. Takýto postup by bol v rozpore s požiadavkami kladenými na nezávislosť

a nestrannosť všeobecných súdov ako primárnych garantov a ochrancov ústavných práv (III. ÚS 351/2018).

19. Ústavný súd po preskúmaní napadnutého uznesenia, dôvodov uvedených v jeho odôvodnení, na základe ktorých dospel okresný súd k záveru o uložení poriadkovej pokuty sťažovateľke, musí konštatovať, že z ústavnoprávneho hľadiska nevzhliadol možnosť zrušiť napadnuté uznesenie. Okresný súd totiž v napadnutom uznesení jasne pomenoval a podľa názoru ústavného súdu v konkrétnej veci aj relevantným spôsobom odôvodnil zásadné okolnosti spočívajúce v konaní sťažovateľky, pre ktoré dospel k záveru o potrebe vynútenia si efektívnej spolupráce aj za cenu uloženia poriadkovej pokuty. Keďže je sťažovateľke obsah predmetného napadnutého uznesenia dobre známy, ústavný súd ho v podrobnostiach na tomto mieste nebude bližšie rozvádzať. Za podstatné však považuje opätovne pripomenúť, že to bola sama sťažovateľka, ktorá opakovane požiadala okresný súd o možnosť podať vyjadrenie v neskoršom termíne, pričom ani ňou samou uvádzaný termín – koniec roka 2018 nedodržala. Je potrebné pripomenúť, že poriadková pokuta je jedným z oprávnených nástrojov, ktoré môže všeobecný súd použiť práve v tých prípadoch, ak hrozí neprimerané predlžovanie konania, a to v dôsledku postupu či správania sporovej strany sťažujúceho riadny postup vo veci. Práve všeobecný súd je „pánom sporu“ a je tým pádom aj na jeho zodpovednosti použiť všetky primerané prostriedky, a to aj vrátane poriadkovej pokuty, ak je to potrebné, na to, aby zabezpečil plynulý postup bez vzniku zbytočných prietáhov v súdnom konaní. Tu si je potrebné uvedomiť, že práve okresný súd by následne niesol zodpovednosť za to, ak by tieto prostriedky nevyužil, a tým by došlo k prietahom v súdnom konaní. Na základe opisu okolností v danej veci, ako ich opísala aj sama sťažovateľka, ústavný súd v postupe okresného súdu nevzhliadol žiadny exces či svojvôľu.

19.1 V ustanovení § 102 ods. 1 CSP sú stanovené pod písm. a) až e) len niektoré z podmienok, za splnenia ktorých súd môže sporovej strane uložiť poriadkovú pokutu, ak táto sťažuje postup v konaní. Zmyslom a účelom sankčného opatrenia v podobe poriadkovej pokuty je vytvorenie účinného mechanizmu slúžiaceho k vynúteniu a upevneniu autority súdu, ktorého úlohou je zabezpečiť dôstojný a nerušený priebeh pojednávania vedúci k rýchlej a účinnej ochrane práv... Z ústavného hľadiska musí byť poriadková pokuta uložená v súlade so zákonom, spočívať na relevantných a dostatočných

dôvodoch a pri jej uložení sa musí súčasne zachovať primerane vyvážený vzťah medzi použitými prostriedkami (vrátane výšky pokuty) a sledovaným cieľom... Základným predpokladom na vydanie takéhoto rozhodnutia je to, že konaním alebo opomenutím dôjde k sťaženiu postupu konania... umožňuje zabezpečiť nerušený priebeh konania a súčinnosť strán sporu, resp. ich zástupcov a iných subjektov v prípade, ak títo nemajú záujem podieľať sa na prebiehajúcom konaní spôsobom, ktorý zákon upravuje, alebo ak by priebeh konania iným spôsobom sťažovali, predlžovali či dokonca marili... (m. m. III. ÚS 348/2018).

19.2 Vzhľadom na uvedené záver okresného súdu v napadnutom uznesení je možné považovať za odôvodnený a rešpektujúci relevantné ustanovenia Civilného sporového poriadku. Len pre doplnenie ústavný súd dodáva, že sťažovateľka samozrejme má právo prostriedky procesnej obrany a procesného útoku uplatniť až do vyhlásenia uznesenia, ktorým sa dokazovanie končí, o toto svoje právo nebola nijak ukrátená, to však nevyklučuje oprávnenie súdu aktívne vyžadovať spoluprácu sporových strán v konaní, a to aj ukladaním poriadkových pokút. V závere ústavný súd dodáva, že rozhodnutie okresného súdu o uložení poriadkovej pokuty je procesným rozhodnutím s procesnoprávnymi dôsledkami len pre určité štádium konania. Pokiaľ ide o určenie výšky uloženej poriadkovej pokuty, tú určuje s prihliadnutím na povahu porušenej povinnosti a disponuje pri tom svojou voľnou úvahou.

20. Ústavný súd na základe uvedeného ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. decembra 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu